tempore militiæ, ſeu Comitivæ primi ordinis cingulo in diem vitæ potiri (manentibus videlicet dudum præſtitis ſalvis privilegiis) decernimus.

Militans in ſchola Agentium, ſi fuerit de corpore cohortalium, licet Princeps Agentium factus ſit, filium curiæ obligatum relinquit. Bart.

7. Imp. LEO A. Nicoſterio P. P.

QUicunque ex corpore cohortalium militans in ſchola Agentium in rebus filium procreaverit: antequam [1] ad metas militiæ ſuæ perveniat, Principatus honore decoretur [&] licet ipſe poſt finitam militiam, utpote liber, nulla debeat hujusmodi conventione pulſari, filium tamen cohortali conditioni relinquat obnoxium. Si vero poſtquam adeptus fuerit Principatum, ediderit filium: is, qui natus eſt, etiamſi in ſchola Devotiſſimorum Agentium in rebus militiam ſortitus non fuerit, ita liber ſit, ac ſecurus, [ut [2]] nec ullis cohortalis officii nexibus obligetur, quaſi jam ex patre libero, & ab hac conditione penitus alieno progenitus.

8. Imp. ZENO [3] A. Joan. Magiſtro offic.

MUltis devotiſſimæ ſcholæ Agentium in rebus aditionibus permoti, Viros Clariſſimos ejusdem [4] ſcholæ principes [5], qui finitis militiæ ſtipendiis exeunt: quotiens ex majoris judicis ſententiis ipſi, vel eorum conjuges, aut liberi, vel ſervi, aut coloni, ſive per ſe, ſive per procuratores conveniantur, non amplius quam unum ſolidum executoribus ſportularum nomine præbere compelli: apparitoribus Vicariani ſeu Præſidalis [6] judicii, nonniſi tertia parte ſolidi tantum præſtanda: nullasque iisdem concuſſiones, aut vexationes in præbendis fidejuſſoribus ingeri, ſed eos fidejuſſores, quos locorum defenſor exiſtimaverit, dare: ita videlicet, ut pro tenore generalium Edictorum hi, qui vel in ſacratiſſima Urbe, vel in Provinciis immobiles poſſident facultates, adjuratoriæ [7] cautioni, & ſubſtantiæ ſuæ credantur.

† Hoc etiam adjiciendo, ut nunquam niſi [8] ex ſententia in ſcriptis prolata penitus moveantur [9]. Ad ſimilitudinem inſuper aliorum officiorum, quotiens civiles vel criminales contra eosdem cognitiones moventur, executorem quidem negotii usque ad finem litis civilis, ſeu criminalis, unius eſſe ſolidi præſtatione contentum; & pro inſinuandis noſtræ Serenitatis apicibus, vel ſimplici contra obnoxios eorum poſtulatione deponenda, binos ſolidos ab his, vel conjugibus eorum præberi: & quotiescunque exemplaria poſtulantur, hi quorum intereſt, accepto ſolido, quod petitur, præbere non differant [10].

† Pro implendis vero monumentis, unde conveniendi tribuitur executoribus facultas, non ultra quam tres ſolidos quibus competit, impertiri præcipimus: arbitro vero non amplius, quam ſolidum: & fiſci patronis dimidiam ſolidi partem: notariis vero tertiam usque ad finem (ſicut dictum eſt) cauſæ præſtare, ſuper editione quoque chartularum ſolidi partem dimidiam præbere. Quod ſi non apud arbitrum, ſed in competentibus Judiciis majoribus cognitio celebretur, inducendi quidem negotii gratia, nonniſi quatuor ſolidos eosdem Viros Clariſſimos erogare: geſtorum vero excipiendorum cauſa duos tantummodo ſolidos dare: & nullius ultra ſupraſcriptas quantitates cuilibet alteri præſtandi ſumptus exactione vexari: his omnibus locum habentibus, ſive ipſi aliis litem ingerant, ſive [11] ab aliis pulſentur. Dat. Kalend. Sept. THEODOSIO CONS.

TIT. XXIII.

DE [12] CURIOSIS [13], ET STATIONARIIS [14].

Denuncians maleficium punitur, ſi non probat. Bart.

1. Imp. CONSTANTIUS A. ad Lollianum P. P.

CUrioſi, & ſtationarii, vel quicunque funguntur hoc [15] munere, crimina judicibus nuncianda meminerint, & ſibi neceſſitatem probationis incumbere, nec [16] citra periculum ſui [17], ſi inſontibus eos calumnias nexuiſſe conſtiterit [18]: ceſſet [19] ergo prava conſuetudo, per quam carceri [20] aliquos immittebant. Datum 11. Kalend. Aug. *Mediol.* ACC. 12. Kal. Septemb. ARBITIONE, & LOLLIANO CONSS. 355.

Officium Agentium in rebus eſt, curam habere ſuper evectionibus curſus publici, portando pecuniam publicam per Provincias. Jo. de Plat.

2. Idem A. & Julianus C. ad Taurum P. P.

AGentes [21] in rebus, in curis agendis, & evectionibus publici curſus inſpiciendis, noſtrorum memores præceptorum, credimus in omnibus velle profutura Reipublicæ: ideoque ſolos Agentes in rebus in hoc genere juſſimus obſequium adhibere: & non ab alio penitus officio. Hi vero pervigili diligentia providebunt, ne quis contra evectionis auctoritatem moveat curſum, vel amplius poſtulet quam conceſſit evectio. Quisquis igitur aliquid tale perpetrare tentaverit, improbi cœpti privetur effectu. Demonſtretur etiam Judicibus, vel curioſis evectio, etiamſi quis nobis jubentibus feſtinare memoret in obſequium neceſſarium, nec prævaleat contumacia, vel dignitas. Ergo nummum [jam] vetamus expoſci pro animalibus in curſu [22] minime conſtitutis. Quod ſi forte aliquis exiſtimaverit perpetrandum, ejus quadruplum quod accepit, inferre cogatur. Dat. 15. Kal. Maji. *Mediol.* CONSTANTIO A. IX. & JULIANO CÆSARE II. CONSS. 357.

3. Idem A. ad Agentes in rebus.

PEr id tempus [23], quo curſus tuendi ſollicitudinem ſuſtinetis, condemnationes præfectorum circa eos ſolos irritæ ſunt futuræ, qui ſervaverint honeſtatem: erga eos vero qui inhoneſte, & contra decus ſeculi, vel honorem militiæ verſabuntur, non ſolum condemnatio manſura eſt, verum etiam gravior pœna eſt ſtatuenda. PP. Prid. Kalend. Decembr. EUSEBIO & HYPATIO CONSS. 359.

4. Impp. ARCAD. & HONOR. AA. Marcello Mag. offic.

AGentes in rebus ſingulos per ſingulas Provincias mittendos eſſe cenſemus, quibus [24] inſpiciendarum evectionum tantum debeat cura mandari, ut nihil prorſus commune, aut cum judicibus, aut cum provincialibus habeant: nec naves debebunt illicita concuſſione vexare: nec libellos, aut atteſtationes, vel conteſtationes litis gratia ſuſcipere, aut in carcerem quemquam trudere [25], ſed curſui ſolum [26] vacare. Dat. Kalend. Jun. CP. OLYBRIO & PROBINO CONSS. 395.

TIT. XXIV.

DE PALATINIS [27] SACRARUM LARGITIONUM, ET RERUM PRIVATARUM.

De muneribus.

1. Impp. CONSTANTIUS & CONSTANS AA. ad Beronitianum Vic. Aſiæ.

PAlatini [28] pro [29] capitibus, ſeu jugis ſuis tantum penſitationem atque obſequia recognoſcant, extraordinariis [30], & ſordidis muneribus, & ſuſceptionibus, & temonariis oneribus liberati. Dat. Non. Maji, *Conſtantinop.* CONSTANTIO IV. & CONSTANTE III. AA. CONSS. 342.

De everſore.

2. Imppp. VALENT. VALENS & GRAT. AAA. Titiano C. S. [31] L.

NUllus Theſaurenſis [32], vel Officialis Comitis theſaurorum ſemel deprehenſus everſor [33], quocunque pacto, aut repetat militiam ſuam, aut aliam ſibi requirat per ambitum dignitatem, vel ſeſe transferat ad aliam quamcunque militiam. Dat. 8. Kalend. Februar. *Antiochiæ*, GRATIANO A. IV. & MEROBAUDE CONSS. 377.

De principe officii Comitis domorum.

3. Imppp. GRAT. VALENT. & THEOD. AAA. Pancratio Com. R. P.

PRiſco [34] jam nunc ordine revocato, de palatino potius officio ad regendum Principatum [35] officii Comitis domorum per Cappadociam mittantur, quales Comes etiam domorum, ſi inhoneſtum aliquid geſſerit [36], vereatur. Idoneos itaque ſingulis annis e numero mittendariorum [37] ad hoc eligere debebis, & mittere. Dat. prid. Non. Jul. *Scopis*, AUSONIO, & OLYBRIO CONSS. 379.

De Judicibus provincialibus.

4. Iidem AAA. Heſperio P. P.

NIhil [38] omnino ullis judicibus cum palatinis noſtræ clementiæ, quicunque a comitibus diriguntur, ſit commune atque conjunctum: ſed excepta reverentia, quæ non ſolum ab inferioribus, ſed etiam a majoribus, & in provincia degentibus Rectoribus provinciarum debetur, atque defertur, ſuis quisque neceſſitatibus obſecundet. Datum 8. Id. Decembr. *Sirmii*, AUSONIO & OLYBRIO CONSS. 379.

Ne is qui militavit, & princeps fuit in aliquo ordine, ad alium ordinem tranſeat.

5. Iidem AA. Nebridio P. P.

QUidam [39] poſt impletum ordinem militiæ palatinæ quam geſſerant, honoremque transactum, ad exceptorum ſcrinia tranſire nituntur. Hac igitur lege ſancimus, ut nulli prorſus dehinc iſta audendi [40] relinquatur occaſio: ſed unusquisque ejus ſcrinii, quem [41] primum militando elegit, ordinem perſequatur [42]: nec in alterius loco finem militiæ requirat, qui [43] jam proprii ordinis transegerit principatum. Datum 5. Id. Octobr. CP. MEROBALDO II. & SATURNINO CONSS. 383.

Ne quid Præfecti Prætorio, Præſidesve palatinis injungant.

6. Iidem AA. ad Probum P. P.

AB [44] officiis Palatinorum Excellentia tua ſciat ita penitus eſſe recedendum, ut neque ipſa poſtmodum licitum ſibi credat iisdem [45] aliquid injungere: & præterea [46] provinciarum Rectores prohibeat [47] quicquam ulterius tale conari. Datum 7. Kalend. Novembr. *Mediol.* poſt conſ. MEROBAUDIS II. & SATURNINI.

De dignitatibus, & annonis.

7. Iidem AA. Trifolio Com. S. Lar.

SCriniis [1] omnibus largitionum comitatenſium infraſcriptas decernimus dignitates: ut his contenti, ambiendi [2] ſibi aditum intercluſum eſſe cognoſcant, etiamſi ſpeciale beneficium emendato ſuffragio quisquam voluerit [3] impetrare. Annonas etiam juxta definitum dignitatum modum volumus præſtari: nec amplius quicquam præſumi.

§. 1. Brevis, quas dignitates per ſingula ſcrinia officium [4] ſacrarum largitionum habere ſtatuimus, hic eſt: † Scrinii exceptorum perfectiſſimus [5] ordinis ſecundi numero [6] unus, id eſt, primicerius [7] exceptorum unus: ducenarii duo, i. e. unus tertiocerius, & quartocerius: centenarius unus [8], i. e. primicerius inſtrumentorum: epiſtolares num. duo: formæ primæ num. triginta ſex: formæ II. num. IV. formæ tertiæ num. III. † Scrinii numerorum [9] perfectiſſ. [10] ordinis tertii num. unus [11]: ducenarius num. unus: centenarii num. duo [12]: epiſtolares num. duo [13]: formæ primæ num. tres [14]: formæ ſecundæ num. unus [15] [formæ tertiæ num. duo]: † Sacri ſcrinii tabellariorum [16] perfectiſſ. [17] ordinis tertii num. unus: ducenarius num. I. centenarius num. I. epiſtolaris num. I. formæ primæ num. III. formæ ſecundæ num. V. † Scrinii canonum perfectiſſ. ordinis tertii num. I. ducenarius num. I. centenarius num. I. epiſtolares num. II. formæ primæ num. IV. formæ ſecundæ num. IV. † Scrinii mittendariorum [18] ducenarius num. I. centenarii num. II. epiſtolares num. VIII. formæ primæ num. VII. formæ ſecundæ num. triginta tres.

† Scrinii aureæ maſſæ præfectiſſ. ordinis tertii num. unus, id eſt, primicerius ſacræ maſſæ, num. I. idem ſecundocerius num. I. ducenarii, num. duo, id eſt, tertiocerius, & quartocerius: centenarii num. VI. epiſtolares num. IV. † Aurifices [19] ſpecierum perfectiſſ. num. I. ducenarii num. IV. centenarii num. VI. epiſtolares num. VIII. formæ primæ num. XVII. formæ ſecundæ num. IV. † Aurifices [20] ſolidorum ducenarii num. I. centenarii num. VIII. epiſtolares num. VI. formæ primæ num. IX. formæ ſecundæ num. XXX. † Sculptores, & cæteri aurifices centenarii num. I. epiſtolares num. V. formæ primæ num. VI. formæ ſecundæ num. XVII. † Scrinii auri [21] ad reſponſum perfectiſſ. ordinis primi num. I. perfectiſſ. ordinis ſecundi num. II. ducenarius num. I. centenarii num. II. epiſtolares num. III. formæ primæ, num. IV. formæ ſecundæ num. II. formæ tertiæ num. I.

† Scrinii a miliarenſibus [22] perfectiſſ. [23] ordo primi num. I. ducenarius num. I. formæ primæ num. I. formæ ſecundæ num. II. formæ tertiæ num. III. † Scrinii veſtis perfectiſſ. ordinis IV. num. I. perfectiſſ. ord. II. num. I. ducenarii num. I. centenarii num. I. epiſtolares num. II. formæ primæ num. VII. formæ ſecundæ num. X. formæ tertiæ num. IV. † Officialium ſacrarum veſtium ducenarii num. III. centenarii num. III. epiſtolares num. II. formæ primæ num. XII. formæ ſecundæ num. X. formæ tertiæ num. VIII. † Deputati ſacræ veſtis perfectiſſimi ſecundi ordinis num. II. ducenarii num. II. centenarii num. II. epiſtolares num. II. formæ primæ num. III. † Scrinii ab argento perfectiſſ. ordinis ſecundi num. I. epiſt. num. I. formæ primæ num. VI. formæ ſecundæ num. III. formæ tertiæ num. I. † Scrinii a pecuniis perfectiſſ. ord. ſecundi num. I. formæ primæ num. I. formæ ſecundæ num. II. formæ tertiæ num. V. † Argentarii comitatenſis [24] ducenarii num. I. centenarii num. II. epiſtolares num. III. formæ primæ num. VIII. formæ ſecundæ num. XXV. † Barbaricarii centenarii num. II. epiſtolares num. V. formæ primæ num. VIII. formæ ſecundæ num. I. Dat. 4. Id. Jun. *Heracliæ*, RICHOMERE, & CLEARCHO CONSS. 384.

De his, qui cingulo liberantur.

Palatini transmiſſi per provincias, anno elapſo cingulo liberantur. Bart.

8. Iidem AA. Trifolio C. S. L.

PLacuit [25] juſte [26] omnibus Mittendariis [27], & Palatinis Officiis profutura ſuggeſtio, quam [28] inſinuaſti, ut ex iisdem annis ſingulis [29] ex ducenariis terni, ex Centenariis habito proviſionis intuitu, cingulo liberentur. Dat. 4. Id. Mart. CP. ARCADIO, A. I. & BAUTONE V. C. CONSS. 385.

Ne quis militiæ cingulum ſumat ſine adnotatione Principis.

9. Impp. [30] THEOD. & ARCAD. AA. Neſtorio Com. R. P.

NOn [31] aliter quilibet officio ſacrarum largitionum, vel privatarum rerum cingulum militiæ ſibi ſumendum exiſtimet, niſi noſtræ manſuetudinis adnotationem meruerit. Dat. prid. Auguſt. *Ancyræ*, STILICHONE II. & ANTHEMIO CONSS. 405.

De tyronum collatione, & aliis oneribus.

10. Impp. HONOR. & THEOD. AA. Joanni P. P.

PAlatinos [32], qui ſacrarum [33] remunerationum rationem tractantes inculpantur, ad calcem terminumque militiæ pervenientes, necnon etiam Adjutores, & Primicerios diverſorum officiorum præcipimus [34] habere privilegia, quæ nuper agentium in rebus ſcholæ noſtra ſunt manſuetudine contributa: ſcilicet, ut a tyronum præbitione memorati reddantur exortes, cæteraque onera non agnoſcant. Dat. 7. Id. Jun. *Ravennæ*, poſt conſ. HONORII VIII. & THEODOSII V. AA. 411.

Ut primicerii officiorum, & ſcriniorum Palatinorum ſint annui.

11. Iidem AA. Anyſio C. S. L. & Tauro C. R. P.

AD [35] ſimilitudinem ſanctionis [36], quam de proximis ſacrorum promulgavimus ſcriniorum, etiam in officio ſacrarum largitionum, atque privatarum rerum pro biennio annum [37] ſub perpetua obſervatione præcipimus cuſtodiri: ita ut & privilegia, quæ hujusmodi officiis, vel primiceriis ſacris legibus deferuntur, integra, illibataque ſerventur. Dat. 3. Kal. Jul. CP. THEOD. A. VII. & PALLADIO CONSS. 416.

De foro competenti.

12. Imp. THEODOSIUS A. [38].

VIros devotos Palatinos non oportet in hac Regia Urbe apud Virum Illuſtrem Præfectum Urbi litigare compelli, niſi [39] de ædificatione [40] domorum, & ſervitutibus, & annonis orta videatur cauſa: in aliis vero cauſis tam pecuniariis, quam criminalibus apud [41] Viros Illuſtres tantummodo Comites ſuos reſpondere: Rectoribus [42] autem Provinciarum intra adminiſtrationis ſuæ fines inter præſentes palatinos, nec cauſis publicis occupatos cognoſcere, tam pro civili, quam pro criminali cauſa permittimus: ſic tamen, ut non aliter criminalis ſententia adverſus eos proferatur, niſi ex ſuggeſtione Provincialis judicii Vir Illuſtris Comes, ſub quo militat [43], certioratus hoc ei permiſerit.

De dignitate, & immunitate primiceriorum.

13. Iidem AA. Eudoxio C. S. L.

INter alias [44] prærogativas, quas antea meruerant ſcholæ [45] ſocietatis [46] ſacrarum largitionum, Primicerius, & tres [47] Primicerii ſcriniorum Tribuni Prætoriani, militari dignitate fruantur: nulla eis ex cujuslibet judicis præceptione injungenda publica, vel privata neceſſitate.

Ut Palatini rei privatæ iisdem privilegiis fruantur, quibus Palatini ſacrarum largitionum.

14. Iidem AA. Florentio P. P.

JUbemus Viros devotos Palatinos rei [48] noſtri Numinis privatæ [49], eisdem [50] privilegiis decorari, quibus etiam palatini, qui in ſacris largitionibus deferuntur. Cum enim par [51], ſimilisque militia ſit, juſtum, & competens videtur iisdem utrumque officium privilegiis gloriari. Primicerios itaque officii, tresque primates [52] ſcriniorum rerum privatarum, finito tempore militiæ, inter tribunos militares prætorianos, ſalvis iisdem præſtitis privilegiis ſacris conſtitutionibus noſtram clementiam adorare decernimus, ita tamen, ut [nullam injunctionem], nullam ſollicitudinem privati, vel publici negotii quolibet judiciario præcepto ſuſtinere poſſint: ſed excepta omni neceſſitate omnique fatigatione, indeptæ [53] dignitatis honore potiantur.

TIT. XXV.

DE STRATORIBUS [54].

1. Impp. VALENT. & VALENS AA. ad Zoſimum Præſidem novæ Epiri.

PEr omnes Provincias Edictum generale miſimus, ut ſtratoribus unus tantum ſolidus probæ [55] nomine poſceretur, & in offerendis equis [56] certam formam ſtatutam, & ætatem [57] Provinciales noſtri cuſtodiendam eſſe cognoſcant: quos etiam fiſco certo modo ſolidorum [58] obnoxios fecimus, ſi quod ſtratores petere interdictum eſt, illi dare ſtratoribus non timerent, officium quoque gravitatis tuæ centum argenti libris multabitur, ſi ſciens prædictam rem geſtam fuiſſe, non illico eam ſeveritati judiciariæ prodiderit. Dat. 13. Kal. Jul. *Apolloniæ*, VALENTINIANO & VALENTE AA. CONSS. 365.

---

1 Natus patre nondum cohortali, non eſt cohortalis filius: manet in priſtina conditione parentis, in qua fuit, antequam eſſet cohortalis, *ut hic*. Patri quæſitas dignitas liberis antea ſuſceptis non nocet. vid. omnino quæ ſcripſi ad *l.* 11. *ſupr. de dignitatibus.* 2 Al. *abeſt.* 3 Sic legendum; *Zeno*, non *Anaſtaſius.* nam hæc lex citatur ſ. *in l.* 2. *de comitib. conſiſtorianis h. lib. tit.* 10. *& in quib. vet. cod.* additur, *Joanni magiſtro officiorum.* 4 Ejus. 5 Principes ſcholæ. 6 Præſidialis. 7 Adjutoriæ, al. *juratoriæ.* 8 *l. ult.* J. *de caſtrenſian. & miniſt. h. lib. tit.* 26. 9 Moneantur. 10 Differat. 11 Intereſt Reipublicæ, delicta & maleficia non latere, aut impunita non eſſe. *l.* 6. ſ. *de defenſ. civit. l.* 14. *ſupr. de pœnis. l.* 51. §. 2. *verſ. quod ſi. ff. ad l. Aquil. l.* 31. *ff. depoſiti.* intereſt, multos eſſe accuſatores criminum. 12 Vid. quæ ſcripſi ad *l. ult.* J. *de caſtr. & miniſt. h. lib. tit.* 26. 13 *L.* 6. *C. Theod.* 29. περὶ φροντιστῶν τοῦ δρόμου. De curatoribus curſus. *Synopſ. Baſil.* 6. *tit.* 31. 14 Incluſa deinde in quib. lib. ſic in alio lib. tit. præcedenti conjunguntur. Curtrum curioſus, qui & curagendarii dicuntur in *l.* C. *Theod. h. tit.* Juſſi eo agendis in rebus tradit Cujacius hic, quem vide. 15 Curioſi & ſtationarii munus ſuit crimina inveſtigare & judicibus nunciare: ita reges Medorum in eam ſuos habuere κατασκόπους. *Herodot.* & hi quidem Curioſi, quaſi quæſitores quidam. Eam in rem Darius, teſte Plutarcho, malos ſemper habuit ὠτακουστάς, qui principis aures appellabantur, & delatorum munere apud eundem fungebantur; & Mæcenas apud eum Auguſto de his, quæ ad Rempublicam videntur neceſſaria, delatorum quidem miniſterio utendum monet, ſed non temere fidem eis adhibendam. *Dion.* 52. 16 Criminum nunciatores non impune calumniantur, ſic impunes ſtationarii, qui ad præſidem notoria falſa miſerint, puniuntur ab Antonino Pio. *l. Divus.* 6. *ff. de cuſtodia & exhibit. reorum.* & ab aliis, quo hujus legis autore, calumniatores . . . Sextus Aurelius Victor. quamquam non ſeverus ipſi fuiſſet adverſus Donatianos, qui Cæcilianum, vel Arianos, qui Athana-ſium calumniis exagitabant. 17 Suis, al. *ſi viris.* 18 Contigerit. 19 *l.* 1. J. *de cohort. & princ. cornic. h. lib. tit.* 58. 20 Curioſi, manum in aliquem injiciendi, aut in carcerem abducendi jus non habent. 21 *l.* 2. *Cod. Theod. h. t.* 22 Curſum. 23 Temporis. 24 Al. additur, *tam.* al. *tamen.* 25 Tradere. 26 Curis ſuis.

27 Περὶ παλατίνων. *Syn. Baſil.* 6. *tit.* 32. *L.* 6. *C. Th.* 30. 28 Palatinorum nomen generale eſt: omnes enim in palatio habitantes, palatini dicebantur: ſed hunc titulum de apparitoribus comitum eſſe hic oſtendit. 29 *C. Theod.* 11. 16. 6. ubi additur, *& Conſtantinopolitani cives.* 30 Adde *l.* 6. *l.* 10. *l.* 13. *l.* 14. J. *h. t. l.* 1. *l.* 2. *l.* 3. J. *de privilegiis eorum qui in ſacro palatio militant. h. lib. tit.* 29. 31 Id eſt, ſacrarum largitionum, qui & *theſaurorum comes*, *l.* 2. *verſ. Sed. ſupr. ut dignitatum ordo. h. lib. tit.* 8. 32 *l.* 14. *Cod. Theod. lib.* 8. *tit.* 7. Theſaurenſis, officialis Comitis theſaurorum ſeu ſacrarum largitionum. 33 Everſores, *hic & l.* 1. *C. Theod. de ſuſcepto.* (qui interverſores in *l.* 8. *ſupr. de jure fiſci*) ſunt adminiſtratores, qui dolo malo dilapidant rem pecuniamve fiſcalem. Eadem ratione, qua in ſchola Rhetorum quidam olim *everſores* dicebantur, autore Auguſtino 3. *confeſſion.* 3. *& lib.* 5. *cap.* 12. Decoctores dicuntur in *l.* 40. ſ. *de decur. l.* 12. *ſupr. de ſuſcept. l.* 10. *tit.* 70. 34 *l.* 2. *C. Theod. hoc tit.* 35 Comites domorum officium habent & officii principes ex officio palatino Comitis rerum privatarum, non ex ſchola agentium in rebus, priſco ordine ita revocato in uſum. 36 Congeſſerit. 37 Mittendorum. adde *l.* 7. *l.* 8. J. *h. t. l.* 1. §. 8. *circa finem ſupr. de offic. præf. prat. Africæ. l.* 2. *ſupr. de canone largit. tit. l.* 10. *tit.* 23. 38 *l.* 4. *C. Theod. h. t.* 39 *l.* 5. *C. Theod. h. t.* 40 Audiendi. 41 A ſe primum militando electi. 42 *l.* 7. *in princ.* J. *h. t.* 43 Quia. 44 *l.* 6. *Cod. Theod. h. t.* 45 *l.* 1. *ſupr. h. t.* 46 Propterea. 47 Al. *prohibeant.*

1 *l.* 7. *C. Theod. h. t.* Goth. Scrinia ſacrarum largitionum hæc ſunt: Exceptorum, *l.* 5. *ſupr.* canonum, *l.* 10. *ſupr. de murileg.* Tabulariorum, *l. ult. ſupr. de veſt. holob.* numerorum ſive numerariorum, mittendariorum, aureæ maſſæ, auri ad reſponſum, a miliarenſibus, veſtiarii ſacri, ab argento, a pecuniis. Rerum autem privatarum ſcrinia quatuor ſunt beneficiorum, rationum, ſecuritatum, largitionum privatarum. *l. ult. C. Theod. hoc tit.* Mod. 2 *l.* 5. *in fin. ſupr. h. t.* 3 Valueris. 4 Al. *officiorum.* 5 Perfectiſſimi præfectus. 6 Numeri, al. *muneris.* 7 *In quibusd. lib.* quædam hic adduntur, *omnis ſcholæ perfectiſſimus unusquisque primicerius: exceptorum numero unus.* 8 Unusque. 9 *Canonis*, Hal. 10 Præfectus. 11 Quisque ducenarii. 12 *Quinque*, Hal. 13 *Octo*, Hal. 14 *Octo*, Hal. 15 *Triginta tres*, Hal. 16 *Tabulariorum.* al. *maſſæ*, Hal. 17 Al. *præfectus.* 18 *l.* 1. §. 8. *circa finem*, ſ. *de off. præf.* 19 Al. *Artifices*, & ita, *Hal.* 20 *Artifices*, Hal. 21 Al. *Scriniarii*, *ad reſponſum per formam primam numer. unus: per formam ſecundam num. duodecenarius &c.* 22 Miliarenſes nummi decimam partem ſolidi faciebant. Suidas, Epiphanius & Cedrenus milliarenſes dictos putant, quaſi militares. Nummorum argenteorum, alii κοιλοι, τετραγωνιοι, μηλωτοί, cavi, quadrati, rotundi, *Novell.* 105. *cap.* 2. §. 3. *verſ. Et hoc enim.* 23 Al. *Scriniarii ad limitem.* al. *ad militem per formam*, ſed recte hanc legem reſtituit Cujacius, qui ubi erat ſcriptum, *per formam*, emendavit *perfectiſſimus*, vel *perfectiſſimi*: ſic enim legitur in *l. Aured. & Dionyſ.* 24 Comitatenſes, Hal. 25 *l.* 8. *l.* 9. *C. Th. h. t.* 26 Al. *ita in vet. quibus*, *juſta atque*, *additur.* 27 Mittendariis Palatini officii. 28 Qua. 29 Annui ſinguli. 30 *Al.* Imppp. Theod. Arcad. & Honor. AAA. Neſtori Comiti Orientis. 31 *l.* 18. *C. Theod. h. t.* 32 *l.* 20. *C. Theod. h. t.* 33 De remunerationibus ſacris, adde quæ ſcripſi ad *l.* 2. J. *de commeatu. h. lib. tit.* 43. 34 Vide *l.* 1. *ſupr. h. t.* Goth. Palatini ſacrarum largitionum completa militia, & primicerii ſcriniorum, de quib. *l.* 7. *ſupr.* & adjutor officii palatini, qui ſcilicet matriculam tractat. *l.* 16. & 17. *C. Theod. hoc tit.* a tyronum collatione excuſantur. Quod & ſcholæ agentium in rebus datum ajunt, nec tamen eſt ſupra relatum. Verum de eo *in C. Theod. eſt l.* 13. *de agent. in reb. &* J. *de privil. eor. qui in ſacr. pal. mil. l.* 2. Mod. 35 *l.* 21. *C. Th. h. t. l.* 2. ſ. *de prox. ſacr. ſcrin. h. lib. tit.* 19. 36 *l.* 6. ſ. *de prox. ſacror. ſcrin. h. lib. tit.* 19. 37 Erant enim antea biennales primicerii *ex l.* 14. *Cod. Theod. hoc tit.* Mod. 38 Imperatores Theodoſius & Valentin. AA. Maximo C. S. L. 39 Forum palatini certis caſibus ſortiuntur apud Præfectum urbi. *l.* 3. ſ. *de epiſc. & cler.* 40 Id eſt, novi operis nunciatione. *l.* 12. ſ. *de prox. ſacr. ſcr. h. lib. tit.* 19. 41 Forum palatinorum ordinarium apud Comites ſacrarum largitionum. 42 In palatinos magiſtratus provincialis criminalem ſententiam dicere, non poteſt inconſultis Comitibus ſacrarum largitionum. 43 Militant. 44 De privilegiis ſcholæ theſaurorum. 45 Vid. *l.* 1. *ſupr. h. t.* 46 Sociati. 47 Plures ponit Marianus Schotus. & *l.* 7. *ſupr. h. t.* hoc eſt quatuor. *Goth.* Aut igitur deſierunt eſſe plures, aut ex pluribus, quinam hi tres ſint, divinare non poſſumus. Idemque de primiceriis ſcriniorum rerum privatarum dicendum, qui & primates dicuntur, *l. ſeq.* & primi ſcrinii a Mariano, quos fuiſſe quatuor oſtendit *l.* 7. At *l. ſeq.* tribus duntaxat eadem privilegia tribuit. *Mod.* 48 Nominis. 49 Privatæ res numinis imperatoris. 50 De privilegiis ſcholæ privatæ rei palatinorum. 51 Pares paria privilegia merentur. 52 Primates ſcriniorum iidem, qui & primicerii, primiſcrinii a Mariano. 53 Indepto.

54 *Lib.* 6. *Cod. Theod.* 31. *in manuſcr. legitur*, De ſtratoribus, *ut & in Pandectis Flor. l.* 4. *ff. de offic. proconſ.* Contius. Alciat. *ſtatoribus* mavult. Græci ita περὶ στρατώρων καὶ ἑτέρων τινῶν στρατευομένων *Syn. Baſil.* 6. *tit.* 33. Stratores autem vel ſtatores, officia præſidum, vel proconſulum. 55 Probæ, id eſt, probationis Cujac. al. *proprio nomine.* 56 Stratores equos militares probabant, qui a provincialibus conferebantur, *ut hic*, quod & confirmat Ammianus 29. 57 Et æqualem. 58 Certo ſolidorum modo. *al.* CVIII. ſolidorum modo.

quicquam

TIT.

TIT. XXVI.
DE [1] CASTRENSIANIS [2] ET MINISTERIANIS.

Caſtrenſiani & Miniſteriani officio finito per lapſum biennii, alius ſubrogatur. Bart.

1. Impp. HONOR. & THEOD. AA. Narſi. V. Spectab. Comiti, & Caſtrenſi S. P.

IN [3] officio [4] Spectabilitatis tuæ ſecundum formam divalium reſponſorum poſt completum tempus præfinitum, id eſt biennium [5] prioribus decedentibus [6] inſequentes ad [7] locum pro merito laborum ſtipendiorumque ſuccedant: nec ulla licentia tribuatur his qui impletum depoſuerint officium [8] denuo ad eandem militiam, vel ſollicitudinem remeandi. Dat. 6. Id. Februar. CP. THEODOSIO A. VII. & qui fuerit nuntiatus.

2. Iidem AA. Scholaſtico V. C. Comiti & Caſtrenſi S. P.

SI [9] quis primæ, vel ſecundæ, vel tertiæ formæ ſpecialiter inter ſtatutos gradum cœlitus valuerit impetrare: ſupernumerarius [10] ultimus formæ tertiæ in matriculis habeatur. Dat. prid. Id. Januar. CP. HONORIO XIII. & THEODOS. X. AA. CONSS. 424.

3. Impp. LEO & ANTH. AA. Joan. Comiti & Magiſt. offic.

HI, qui in ſchola [11] veſtis ſacræ militant, vel matres eorum, vel uxores criminalem, vel civilem litem contra ſe [commovendam [12]], in nullo alio niſi [13] in ſublimitatis tuæ ſuſcipiant examine.

Caſtrenſiani & Miniſteriani eorumque matres, uxores, & filii ſolum coram Magiſtro officiorum ſunt conveniendi.

4. Impp. LEO & ZENO Mariano Com. & Magiſt. offic.

ANte omnia nullius [14] penitus alterius judicis [15] minoris, vel majoris ſacro [16] miniſterio noſtro deputatos (quorum officia ſigillatim brevis [17] ſubter annexus continet) niſi a tuæ duntaxat Magnitudinis ſententiis conveniri, ut in nullo penitus alterius judicis foro pulſantium, niſi in tuæ tantummodo amplitudinis examine præbeant aliquando reſponſum. † Sed ne in hoc ipſo judicio enormibus moleſtentur diſpendiis, vel ex nudis conveniantur facile judicis cujuscunque mandatis: ipſis quoque ſportulis & fidejuſſoribus modum conſtituimus obſervandum: ante omnia decernentes, ne quando ſine [18] ſcriptura vel interpellatione depoſita, ac ſententia prorogata tuæ Magnitudinis, eademque non edita, conveniri poſſint: conventos vero, non alium fidejuſſorem, niſi actuarium, vel unum ex Primatibus ſuæ ſcholæ Executoribus reſponſione ſuæ perſonæ ſine ſcripto præſtare: ſive per ſeipſos [19], ſive per Procuratorem datum in judicio reſponſuri ſunt: ſive [20] in cauſis civilibus appetantur, ſive in criminalibus accuſentur: nec ultra conventionis nomine ſportularum, quam unum aureum executoribus usque ad finem litis præſtent, quemcunque contigerit conveniri. Inducendorum ſane, nomine, & cognitionum exercendarum, ſtanteque [21] perſonæ gratia, ex ſimplici poſtulatione contra eos habita, ſive ex appellatione ſubſecuta, vel alio quolibet modo in judicio deponatur, tribus tantummodo ſolidis usque ad terminum negotii eos, qui accepturi ſunt, præcipimus ſemper eſſe contentos: in cognitionalibus [22] vero geſtis edendis, duos tantummodo præſtari ſolidos. §. 1. Hæc autem privilegia non in eorum tantummodo, ſed [23] in matrum quoque & uxorum perſonis valere, & ad integrum permanere: filiis quoque & maritis ejusdem fidejuſſionis nomine, ſi neceſſitas interpellationis exegerit, tradi: nec alios vades [24] exigi: ipſosque dum militant, & poſt emenſam militiam, cum his, qui ex tempore prioris præſtitæ ſibi pragmaticæ ſanctionis ejusdem militiæ ſtipendia impleſſe noſcuntur, omnibus privilegiis perfrui (cunctis nihilominus capitulis, ſacris affatibus divæ recordationis Martiani, quos ſe meruiſſe adſerunt, valituris: excepto hoc quod in diverſis judiciis tunc reſpondere præcepti ſunt) hac ſanctione decernimus. §. 2. Advocato quoque fiſci, exceptoribus etiam [25], qui apud arbitros hoc utuntur officio, ab exordio incipiendo, usque ad terminum finemque negotii tertiam duntaxat ſolidi partem præbituros. † In hujusmodi autem arbitrorum geſtis edendis non [26] ultra præſtare, quam dimidiam ſolidi partem: & cum [27] per provincias conſtitutis [28] fidejuſſoribus [29] conventus caruerit [30], adjuratoriæ [31] tantummodo cautioni committi: nec ullo tempore, niſi ex tuæ duntaxat magnitudinis ſententia conveniri: exceptis tributariis [32], & munerum functionibus, & criminibus, quæ in locis inquiri, flagitari, & vindicari generalia legum præcepta conſtituunt, præſenti ſanctione decernimus: viro clariſſimo adjutore ſublimitatis tuæ in ſpeculis conſtituto, ne quid ex his, quæ ſtatuimus, aliqua ſubreptione violetur [33].

TIT. XXVII.
DE [34] DECANIS [35].

1. Impp. HONOR. & THEOD. AA. Helioni Com. & Mag. offic.

QUatuor [36], qui ex corpore decanorum ad primum militiæ gradum pervenerint [37], bienni ſpatio primiceratus gerant [38] officium, neque ulterius cuiquam liceat in hoc immorari, ut omni gratia, & ambitione ceſſante, poſt duorum annorum curricula ſuccedant prioribus ſubſequentes. Dat. prid. Non. Novembr. CP. THEODOSIO A. VII. & PALLADIO V. C. CONSS. 416.

Decani adhærentes famulatoribus Principis coram illuſtri Magiſtro officiorum ſunt conveniendi. Bart.

2. Impp. THEOD. & VALENT. AA. Nomo Mag. offic.

NOſtræ pietatis famulationibus [39] adhærentes decanos non oportet pro deſiderio pulſantium ad alia pertrahi [40] judicia: ſed Viri illuſtris tantum Magiſtri [41] officiorum obſervare examen. Hoc namque modo, neque manſuetudinis noſtræ obſequia decipiuntur: & agentibus adverſus eos jure adhibetur reſponſum: ad exemplum itaque devotiſſimorum ſcholarium nulli liceat memoratos ad aliud judicium trahere, & pulſatos priorum fidei ſcholæ permitti [42] præcipimus.

TIT. XXVIII.
DE [43] MENSORIBUS [44].

1. Impp. HONOR. & THEOD. AA. Æmiliano Mag. offic.

PRimicerius [45] menſorum biennio expleto Agentis in rebus militis [46] militiam ſortiatur. Dat. 10. Kalend. Auguſt. *Ancyræ*, STILICHONE, & ANTHEMIO CONSS. 405.

TIT. XXIX.
DE [47] PRIVILEGIIS EORUM, QUI IN SACRO PALATIO MILITANT.

1. Imp. CONSTANTINUS [48] A. Palatinis bene meritis S.

A [38] Palatinis, tam his, qui obſequiis noſtris inculpata officia præbuerunt, quam illis, qui in ſcriniis [49] noſtris, id eſt, memoriæ, epiſtolarum, libellorumque verſati ſunt: procul univerſas calumnias, ſive nominationes jubemus eſſe ſubmotas: idque beneficium ad filios eorum, atque nepotes ipſo ordine ſanguinis pervenire, atque immunes eos a cunctis muneribus ſordidis, & perſonalibus permanere, cum univerſis mobilibus, & mancipiis urbanis, nec injuriæ eis ab aliquibus fieri: ita ut, qui hoc contempſerit, indicta ei dignitate pœnas debitas exolvat [50]. Dat. 4. Kal. Nov. *Treveris*, VOLUSIANO, & ANNIANO CONSS. 314.

2. Idem A. ad Rufinum P. P.

DE [51] cubiculis noſtris vacatione donatos, vel diverſis obſequiis [52] palatinis, memoriales etiam [53], qui in ſcriniis memoriæ, epiſtolarum, libellorum ſacrarumque diſpoſitionum reſeruntur: nec non, & ſi qui in utroque officio palatinorum conſtituentium, ſingularumve urbium, & officio admiſſionum, & caſtrenſi ſacri palatii militant: privilegia volumus habere, ut nec ipſi, nec filii, nec nepotes eorum ad honores, vel munera municipalia devocentur: quibus omnibus condonamus, ne [54] exactorum, vel turmariorum [55] (quos capitularios vocant) curam ſubeant, vel obſequium temonariorum [56], vel pentaprotiæ [57], aut etiam tyronis præſtationem [58], agnoſcant. Nam beneficiis noſtris ita digni ſunt, ut etiam conſenſalibus, vel perſonalibus, vel corporalibus muneribus liberentur, & habeant caſtrenſe peculium, ſive adhuc militant, ſive poſt militiam obſervent, ſive optata [59] quiete donati ſint. Quibus omnibus privilegiis conjungimus agentes in rebus, licet militaribus videantur eſſe ſubnixi. Dat. 4. Kal. Maji, *Sirmii*, CONSTANTINO A. V. & LICINIO C. CONSS. 319.

3. Imppp. GRATIAN. VALENT. & THEOD. AAA. Eutropio P. P.

EX [60] aula noſtra diſcedentes viri, ab omnibus injunctis habeantur immunes: numerariorumque faſtus [61], vel rapaces quæſtus, tan-

1 *L. 6. Cod. Theod.* 32. Hoc numero fuerunt prægustatores, pincernæ, veſtitores, pædagia, ſeu pædagiani pueri. *Domeſtiques de la maiſon du Prince.* 2 *Magis Latine* (*inquit* Alc. *hic.*) *diceretur*, De caſtrenſibus miniſtris. *tu illum videto.* ſunt autem Caſtrenſiani miniſteriani aulici, qui ſacro miniſterio deputati ſunt: qui Caſtrenſes dicuntur in *inſcriptione hujus legis &c.* Tertull. *lib. de corona militis*, *Caſtrenſes miniſtri* Lampridio in *Alexand.* Cujac. *hic.* 3 *l.* 1. *Cod. Theod. h. t.* 4 Officium ſuum quoque habuit Caſtrenſis ſacri palatii. *Notit. imperii.* 5 Caſtrenſiani biennio militabant: poſt militiam deponebant & ſequentibus locum faciebant: nec rurſus ad eandem militiam reverti poterant. adde *l.* 5. *ſ. de palatinis. h. lib. tit.* 24. 6 Al. *Diſcedentibus.* adde *l.* 7. *ſ. de prox. ſacr. ſcrin. h. lib. tit.* 19. 7 Sequentes in locum. 8 *l.* 1. *C. Th. h. t.* Caſtrenſianorum varii gradus ſunt, alii primi, ſecundi, tertii. 9 Vide *l.* 12. *ſ. de adſeſſorib.* 10 Supernumerariis, Caſtrenſianorum alii ſupernumerarii, alii ſtatuti. adde *l.* 7. *ſ. de palatinis. h. lib. tit.* 24. 11 Schola veſtis ſacræ: miniſteriani veſtis ſacræ. 12 *Movendam*, al. *utrumque deeſt.* 13 Forum militantes in ſchola veſtis ſacræ ſortiuntur apud Magiſtrum officiorum. 14 Pactum ſeu conventio contra legem prohibitivam nullius eſt momenti. adde *l.* 3. *ſupr. ubi ſenatores.* 15 Forum ſortiuntur Caſtrenſiani omnes apud magiſtrum officiorum. 16 Caſtrenſiani principum miniſtri, ſacro miniſterio vacare dicuntur. 17 Brevis, id eſt, notitia. Hæc tamen notitia deſideratur hic. 18 *l. ult. ſupr. de pr. agentium in rebus h. lib. tit.* 22. Miniſteriani conveniri non poſſunt, niſi ex ſcripto. 19 Se ipſi. 20 Sportulas conventionis reus executori præſtat, quas tamen, ab actore repetiturus eſt. *l. ult. ſupr. de pr. agentium in rebus h. lib. tit.* 22. *l. ult. ſupr. de fructibus & litium expenſis.* §. *tripli.* 24. *Inſt. de act. Novell.* 112. *cap.* 2. Et male quidam ab actore pro conventione rei aliquid dari executori colligunt ex *Novell.* 86. *c.* 9. quæ de ſportulis Pedaneorum judicum loquitur, non executorum: male quoque ex *leg. ult. ſupr. de fructib. & litium expenſis*, quæ de reo tantum loquitur a ſportulis immuni, qui actorem eodem quoque jure uti pati debeat: ut ne denique ab actore poſſit petere eas ſportulas, a quibus ipſe ſit immunis. Male quoque ex *d. l. ult. ſupr. de pr. agentium in rebus h. lib. tit.* 22. quæ loquitur de ſumptibus litis & ſportulis executorum. Sumptus in litem facit utraque pars: ſportulas autem pro conventione dat ſolus reus: & ita poſt Placentinum videtur Cujacio *Novell.* 53. 21 Al. *præſtandæque.* 22 Cognitionibus. 23 Privilegia liberorum ad parentes: maritorum ad uxores eorum interdum extenduntur. *Novell.* 105. *c.* 2. *l. ult. ſ. de priv. ſcholarum. h. lib. tit.* 30. vide tamen *l.* 1. *ff. de ſenatorib.* 24 Vades, fidejuſſores. 25 Et qui. 26 Miniſteriani quas præſtent ſportulas. 27 Miniſteriani conventi, committuntur fidei actuarii, vel unius ex prioribus ejusdem ſcholæ. 28 Conſtitutas. 29 Fidejuſſore. 30 Caverit. 31 Juratoria cautio alibi dicitur quæ hic adjuratoria. vide *l. in ſacris.* 12. *ſupr. de prox. ſacr. ſcrin. h. lib. tit.* 19. *adjutoriæ.* 32 Forum loci quisque ſortitur, in quo crimen admiſit, vel tributum aut muneris functio præſtari debet, & breviter miniſteriani omnes conveniendi apud magiſtrum officiorum, exceptis tributariis & criminalibus cauſis. 33 *In quib. codd. notatur conſtitutionem Græcam deſiderari.*

34 *L. 6. C. Th.* 33. περὶ δεκανῶν *Synopſ. Baſil. l.* 6. *tit.* 34. 35 Decani dicebantur, qui decem militibus præerant, qui nunc caput contubernii vocantur. Alc. *hic.* Erant autem ex miniſterianis hi decani *l.* 2. *ſ. h. t.* 36 *Al.* incipit, Qui ex corpore, adde *l.* 1. *C. Th. h. t.* 37 Pervenerit. 38 Gerat. 39 Decani ex miniſterianis erant, *ut hic:* quod & confirmat notatio, & *l.* 1. *ſ. de diverſis officiis h. lib. tit.* 60. Ambroſ. 5. *epiſt.* 40 Protrahi. 41 Forum ſortiuntur decani apud magiſtrum officiorum. 42 Committi.

43 *L. 6. C. Theod.* 34. *l.* 12. §. 2. *ff. de re militari.* 44 Menſores ſunt, qui in caſtris ad podiſmum dimetiuntur loca, in quibus tentoria milites figant, vel qui hoſpitia in civitatibus præſtant. hi etiam metatores dicuntur, Galli *fouriers.* 45 *l.* 1. *Cod. Theod. h. t.* 46 Ultimi.

47 *L. 6. C. Th.* 35. ὅτε πρατικῶνται οἱ ἐν τῷ παλατίῳ στρατευόμενοι τῶν ἐν ἐπαρχίαις ἀρξάντων. *Syn. Baſil.* 9. *tit.* 34. 48 *l.* 1. *C. Th. h. t.* vide *l.* 1. *ſ. de palatinis ſacrarum largitionum. h. lib. tit.* 24. 49 Scrinia memoriæ, Epiſtolarum, libellorum. vide *l.* 4. *ſ. de prox. ſacror. ſcrin. h. lib. tit.* 19. 50 Exigatur. 51 *l.* 3. *C. Theod. h. t.* 52 Vide *l.* 1. *ſ. de palatinis ſacrarum largit. h. lib. tit.* 24. 53 Vide *l.* 4. *ſupr. de proxim. ſacrorum ſcrin. h. lib. tit.* 19. 54 Nec. 55 Summariorum. al. *carmariorum.* male, ſunt autem *turmarii* a turmis tyronum cogendis dicti. 56 Telonariorum forte. vide Alc. *hic.* 57 Pentaprotia ſignificat quinque primorum munus, quos alibi conſtitutiones quinque ſummates vocant, ſed Cujac. legit, *prototypiæ*, ut in *C. Theod.* quem hic vide. 58 Præſtationem. 59 Adoptata. 60 *l.* 11. *C. Th. h. t.* id eſt, ex palatio. vide *l.* 1. *ſ. de palatinis ſacrarum largit. h. lib. tit.* 24. 61 Sunt, qui emendant, *hauſtus vel paſtus*, ſed recta eſt excuſa lectio.

quam

quam experientes, & idonei non patiantur. Dat. 3. Non. Februar. CP. EUCHERIO & SYAGRIO VV. CC. CONSS. 381.

Qui miſſionem meruerit ab officio, quod in Palatio Principis exercebat, anteferri debet omnibus aliis, qui poſt ad regendas dignitates, vel provincias ſunt adſumpti. Bart.

4. Iidem VALENT. THEOD. & ARCAD. AAA. Piniano P. U.

OMnes [1] qui in palatio militando, diverſis actibus paruerint, volumus [in] tantum ejus dignitatis, cujus meruerint miſſionem, obtinere inſignia, ut his omnibus præferantur in ordine, atque conſeſſu, qui poſteriori tempore regendas Provincias, dignitatesque ſuſceperint palatinas. Si quis autem temeraria [2] uſurpatione ſtatuta violare tentaverit, ſacrilegii pœnam [3] ſuſtineat. Dat. prid. Non. Jul. *Mediol.* Acc. 4. Kalend. Septembr. HONORIO NB. P. [4] & EVODIO CONSS. 386.

TIT. XXX.
DE PRIVILEGIIS SCHOLARUM [5].

1. Imppp. THEOD. ARCAD. & VALENT. AAA. Pleitio Com. & Mag. Offic. [6].

VIris [7] ſpectabilibus Comitibus ſcholarum, verberandi [8] degradandive [9] Senatores, ac Ducenarios, licentiam denegamus: ea namque, quæ tali commotione digna ſunt, ad tuæ ſublimitatis volumus referri notitiam. Inſuper etiam domeſticos eorum, non Senatores, vel Ducenarios, Centenariosve fieri decernimus: pœna v. librarum auri plectendo, quisquis hanc divinam juſſionem exceſſerit: ſcrinio vero barbarorum [10], ſi tale quid, vel attentari paſſum fuerit, vel attentatum contra leges non ſuggeſſerit, decem librarum auri condemnatione plectendo. Illud etiam obſervari, non ſine ratione convenit, ne is, cui domeſtici officium per militiæ gradum, vel quinquennii tempus interdici cenſuimus, familiaritate comitis ſimulata, rem prohibitam alio nomine valeat uſurpare. Dat. 16. Kalend. April. CP. CYRO CONS. 441.

2. Impp. LEO, & ZENO AA. Euſebio Mag. offic.

HAc lege decernimus, ut qui in ſingulis ſcholis militant, quique poſt emenſa ſtipendiorum curricula ad Primiceriorum gradum perveniunt, & adorata noſtræ divinitatis purpura, Virorum Clariſſimorum Comitum meruerint [11] dignitatem: tam cingulo, quam privilegiis omnibus, ſibimet competentibus perfruantur [12]: ac deinceps usque ad finem vitæ foro tuæ celſitudinis tantummodo ſubjaceant: nec ex alterius cujuslibet ſententia civile ſubire litigium compellantur. In criminalibus ſane controverſiis, & in publicis tributis ita etiam [13] adverſus tales viros provincias moderantium congruam jurisdictionem volumus obſervari, ne ſub prætextu conceſſi privilegii, vel flagitiorum creſcat auctoritas, vel publica vacillet utilitas.

3. Imp. ZENO [14] A. * Mag. Offic.

QUoties ſuper cauſa civili, vel etiam criminali, ex ſententia videlicet judicii tui culminis ſcholares, vel eorum conjuges (ſive adhuc viverent earum mariti, ſive poſt mortem eorum in viduitate conſtitutæ ſunt) matresve eorum in viduitate permanentes, aut liberi, qui non ſpecialiter alterius judicis jurisdictioni ſubjectam conditionem ſortiti ſunt, & ſervi ad eos pertinentes conveniuntur: minime eos [15] easve extranei [16] fidejuſſoris [17] exactione vexari: ſed pro conſuetudine vetuſtiſſima, & jugiter obſervata, numerarium ſuæ ſcholæ fidejuſſorem præbere jubemus: hoc videlicet obſervando, ut [18] in criminalibus cauſis quinque alios Primates [19] ex triginta Viris a Primicerio usque ad triginta retro numerandis, una cum numerario [20], volente ſcilicet & non recuſante, præbeant fidejuſſores: aut recuſantibus quinque (ſicut dictum eſt) viris extraneis, in criminibus tantummodo publicis fidejuſſor una cum numerario [his] præbeatur: ita ut executoribus non amplius ab his quam unus ſolidus, ſive per ſe, ſive per Procuratorem reſpondere maluerint, præbeatur. §. 1. In ſubeundis autem cognitionalibus certaminibus quotiens cauſa fuerit arbitro delegata: pro conteſtatione litis unum ſolidum, & pro definitione ab arbitro recitanda alterum unum, & nihil amplius dari decernimus. §. 2. Quod ſi cauſa in judicio tui culminis ab ipſa conteſtatione litis, vel relatione judicis, aut appellatione interpoſita ventilatur: pro inducenda cognitione non amplius quam tres ſolidos, & chartarum, vel recitandorum in cognitionibus inſtrumentorum, nomine editionis, quin etiam geſtorum, duos tantummodo ſolidos dabunt. §. 3. Quotiens ſane apud viros Clariſſimos Provinciarum Moderatores, ex delegatione ſcilicet ſententiæ tuæ Magnitudinis contra Viros Fortiſſimos Scholares, vel eorum conjuges, [vel] liberos, vel ſervos cognitio celebretur: non amplius quam dimidiam partem conſuetorum ſumptuum præberi decernimus: hoc etiam adjiciendo, ut qui acceptis commeatibus ad provincias profecti fuerint, usque ad quinque [21] menſium ſpatium, intra quod ipſis erit remeandi licentia, nullam penitus actionem ſuper civili videlicet negotio (exceptis criminibus & tributariis functionibus) ſuſtineant. Ne tamen ibi quoque, poſt quintum ſcilicet commeatus menſem, ex ſententia judicii tuæ Magnitudinis conventi, in exigendis fidejuſſoribus aliquod ſentiant detrimentum: adjuratoriæ [22] eos cautioni jubemus committi. §. 4. Quotiens autem ex verbis, & ſine ulla ſcriptis prolata ſententia, iidem fortiſſimi Scholares, vel [23] eorum matres ſeu conjuges (ut dictum eſt) aut liberi, aut ſervi moneantur: nihil [pro [24]] ipſa executione ſportularum nomine penitus eos, vel eorum matres, ſeu conjuges, aut liberos (ſecundum ſuperius datam diſtinctionem) vel ſervos præbere decernimus. Sed ſi talis ſit negotii vilitas, ut [25] etiam ſine ſcriptis, conſentientibus videlicet partibus, ſuper eo poſſit cognoſci: expectato ſine ſcriptis (ſicut dictum eſt) habendæ cognitionis eventu, ſi deteriorem calculum reportaverint, ſportularum nomine unum tantummodo ſolidum executori præſtabunt. Si vero cauſæ qualitas habendam in ſcriptis cognitionem flagitaverit, in hoc neceſſe eſt caſu interlocutione in ſcriptis proferenda, ea quæ ſuperius de quantitate ſportularum [decidendarumque] cognitionum diſpoſita ſunt, obſervari.

TIT. XXXI.
DE CASTRENSI OMNIUM PALATINORUM PECULIO.

1. Imp. CONSTANTINUS A. ad Severum P. U.

OMnes [26] Palatinos, quos edicti noſtri jamdudum certa privilegia ſuperfundunt, rem ſi quam, dum in Palatio noſtro morantur, vel parſimonia propria quæſierint, vel donis noſtris fuerint conſecuti: ut caſtrenſe peculium habere præcipimus. Quid enim tam ex caſtris eſt, quam quod nobis conſciis, ac prope ſub conſpectibus noſtris acquiritur? Sed nec alieni ſunt a pulvere, & labore caſtrorum, qui ſigna noſtra comitantur, qui præſto ſunt ſemper actibus [27]: quos intentos, & eruditos [28] ſtudiis, itinerum prolixitas, & expeditionum difficultas exercet. Ideoque Palatini noſtri, qui privilegiis edicti uti potuerunt, peculia ſua præcipua retineant, quæ dum in palatio noſtro conſtituti ſunt, aut labore (ut dictum eſt) proprio, aut donatione noſtra quæſierint. PP. 10. Kalend. Jun. CONSTANTINO A. VI. & CONSTANTIO C. CONSS. 321.

TIT. XXXII.
DE [29] EQUESTRI DIGNITATE.

1. Imp. VALENTINIANUS A. ad Mamertinum P. P.

EQuites [30] Romanos ſecundum gradum poſt Clariſſimatus dignitatem obtinere jubemus. Dat. prid. Kal. Novembr. *Philippopoli*, Divo JOVIANO & VARRONIANO CONSS. 364.

TIT. XXXIII.
DE [31] PERFECTISSIMATUS DIGNITATE.

1. Imp. JUSTINIANUS [32] A. ad Paternum Valerianum.

COdicillis [33] Perfectiſſimatus [34] fruentur, qui impetraverunt, ſi abhorreant a conditione ſervili, vel fiſco, aut curiæ obnoxii non ſint, vel ſi piſtores non fuerint, vel non in aliquo negotio conſtiterint, nec ſibi honorem venali ſuffragio emerint, nec rem alicujus adminiſtraverint.

TIT. XXXIV.
QUI [35] MILITARE POSSUNT, VEL NON POSSUNT: ET DE SERVIS [36] AD MILITIAM, VEL DIGNITATEM ADSPIRANTIBUS: ET UT NEMO DUPLICI MILITIA, VEL DIGNITATE ET MILITIA [SIMUL] UTATUR.

Quibus militaturus ſe offerre debet. 1. *De his, qui litis cauſa nomen militiæ dederunt.*

1. Impp. SEVERUS & ANTONINUS AA. Antonio.

SI militiæ nomen dare vultis, offerte vos his, qui probandi jus habent. §. 1. Non autem ignoratis eos, qui litis [37] cauſa militiam appetierint, poſtulantibus adverſariis ſolvi ſacramento ſolere.

De his, qui militiæ nomen dant in fraudem civilium munerum.

2. Impp. [38] DIOCLET. & MAXIM. AA.

NOn tantum decurionum filiis, ſed omnibus in fraudem [39] civilium munerum nomina armatæ militiæ dantibus, fraudem prodeſſe diſplicuit.

1 *l.* 13. *C. Th. h. t.* 2 *l.* 1. *ſupr. ut dignitatum ordo ſervetur. h. l. tit.* 8. 3 Al. *pœna.* 4 Id eſt, nobiliſſimo puero, *quo deſignabatur imperii ſucceſſor*, olim Princeps juventutis dictus. Cujac. *hic.* Anſ.

5 *Scholares* hic intellige militantes in ſacro palatio. Alciat. *hic.* 6 *Al.* Impp. Theodoſius & Valentinianus Florentio Magiſtro officiorum. 7 Conjunge *cum l.* 3. *ſupr. de off. mag. off.* 8 *l.* 3. *in fin. ſupr. de off. magiſt. off.* 9 Degradatio & regradatio ſit quoque ſenatorum: ut & Epiſcoporum. Nov. Eodem regradandi verbo lex utitur in *l.* 3. *ſupr. de domeſticis & protectorib. h. l. tit.* 17. Hieronym. *ad Pammachium.* & *in Chronicis, Solinus*, *l.* 2. *in fin. C. Theod. de curſu publico*, *l.* 3. *ſ. de offic. Magiſt. offic.* Eſt vero Græcis regradatio καταβιβασμός. 10 Al. *Barbaricariorum.* ut & in *l.* 7. *in fin. ſupr. de palat. ſacrarum largit. h. l. tit.* 24. al. *Barbariorum.* 11 Meruerit. 12 Perfiniatur. 13 Et adverſus. 14 Al. *Anaſtaſius.* 15 Eos ex aſſueta. 16 Extranea. 17 Fidejuſſionis. 18 Scholaſtici dant fidejuſſorem numerarium, ſive actuarium ſcholæ: in criminalibus triginta primates ſcholæ ſuæ. 19 Primates ſcholæ triginta. 20 Numerarius hic vocatur actuarius. *Novell.* 117. *cap.* 11. 21 Scholares (ii milites ſunt) quibus commeatus datus eſt, intra menſes quinque civiliter conveniri non poſſunt. 22 Juratoriæ: Juratoria ſeu adjutoria cautio. vide *l.* 12. *ſupr. de prox. ſacrorum ſcrinior. h. l. tit.* 19. 23 Privilegia liberorum & maritorum extenduntur ſæpe ad matres & uxores. vide *l.* 4. §. 1. *ſ. de Caſtrenſianis. h. l. tit.* 26. 24 Al. *deeſt.* 25 Libellus eſtne de ſubſtantia judicii? Negat Azo. *arg. cauſ.* 11. *quæſt.* 1. *can. ſi quis cum clerico.* 45. *cap. prout.* 4. *extr. de dolo.* cum poſſit expreſſo pacto remitti, *ut hic.* Alii contra putant libellum ad judicii ſubſtantiam pertinere. *Authent. offeratur. ſupr. de litis conteſt. cap.* 1. *x. de libelli oblat. cap. quoniam contra.* 11. *extr. de probat.* nec remitti ullo modo poſſe. ſunt & qui putant tacite remitti poſſe, non expreſſe, *arg. l.* 2. §. *ſed quia.* 4. *Cod. de juram. calum.* Alii in vilioribus cauſis omitti poſſe exiſtimant, *argum. hujus l.*

26 Peculii caſtrenſis jus datur omnibus in palatio militantibus, in iis, quæ tempore militiæ adquiſiverunt, vel ex donis principum, vel ex ſua parſimonia, ſive tempore ipſius militiæ, ſive ea completa. *Syn. Baſil.* 57. *tit.* 8. *ex lib.* 55. *tit.* 2. *c.* 21. 27 In actibus. 28 Eruditis.

29 *L. 6. C. Th.* 36. περὶ ἀξιωμάτων ἱππέων, καὶ περὶ ἀποεπαρχῶν, de dignitatibus equitum & expræfectis. *Syn. Baſil.* 6. *tit.* 35. 30 *l. unic. C. Th. hoc tit.*

31 *L. 6. C. Theod.* 37. 32 *Al.* Conſtantinus A. 33 *l. un. C. Theod. hoc tit.* 34 *Præfectiſſimi* dicuntur præſes Arabiæ, *l.* 4. *C. Theod. de pœnis.* & Dalmatiæ a Mariano, & magiſter cenſus, *l.* 30. *ſupr. de epiſc. & cler.* & primicerii ſcriniorum, *l.* 7. *ſ. de pal. ſacr. larg. l.* 7. *C. Theod. de privil. eor. qui in ſacr. pal. mil.* & olim duces auctore Marcellino *lib.* 21. Erat & *Egregiatus* quædam dignitas, *l.* 1. *C. Theod. de murileg. l.* 1. *Cod. Theod. de hon. eod.* Mod.

35 De decurionum filiis, *l.* 2. colonis ſaltuenſibus, *l.* 3. curialibus cohortalibus, *l.* 4. ſervis, *l.* 6. *l.* 7. *infr. h. t.* Quid hæretici? placet ſummopere, quod ad Chriſtianos milites pertinet precationis formula militibus a Conſtantino in hanc ſententiam præſcripta: *Te unum Deum novimus, te agnoſcimus regem, te opitulatorem invocamus. Tu victoria noſtra es: per te hoſtes vincimus. Tibi accepta ferimus bona, quibus fruimur, omnia. Reliqua abs te uno expectamus, te ſupplices precamur, ut Conſtantinum, principem noſtrum, ejusque filios diutiſſime ſerves incolumes.* Euſebius 4. *de vita Conſtantini.* Hæc magnus Imperator: cujus exemplo optabile eſſet, ut qui armato præſunt, formulam precandi ſimilem aliquam præſcriberent. neque ἀθέους plane milites eſſe ſinerent. 36 Vide *l.* 6. *l.* 7. *infr. h. t.* 37 Litis cauſa militiam appetere non licet. *l.* 5. *ff. ex quibus cauſis majores. l.* 91. *ff. de heredibus inſt.* adde Petr. Fabr. 1. *ſemeſtr.* 20. 38 *Al.* Alexander. 39 Fraude.

CODEX. [Ooo] De